

Μεταβατικό τοπίο

Η σύνδεση Αμφιθέας-Νήσου Ιωαννίνων ως πεδίο
πολιτισμού και εμπορίου

Διπλωματική Εργασία
Γκέλη Κατερίνα
Παπαπανάγου Τερψιχόρη

Επιβλέπων Καθηγητής
Νικολοβγένης Ανδρέας

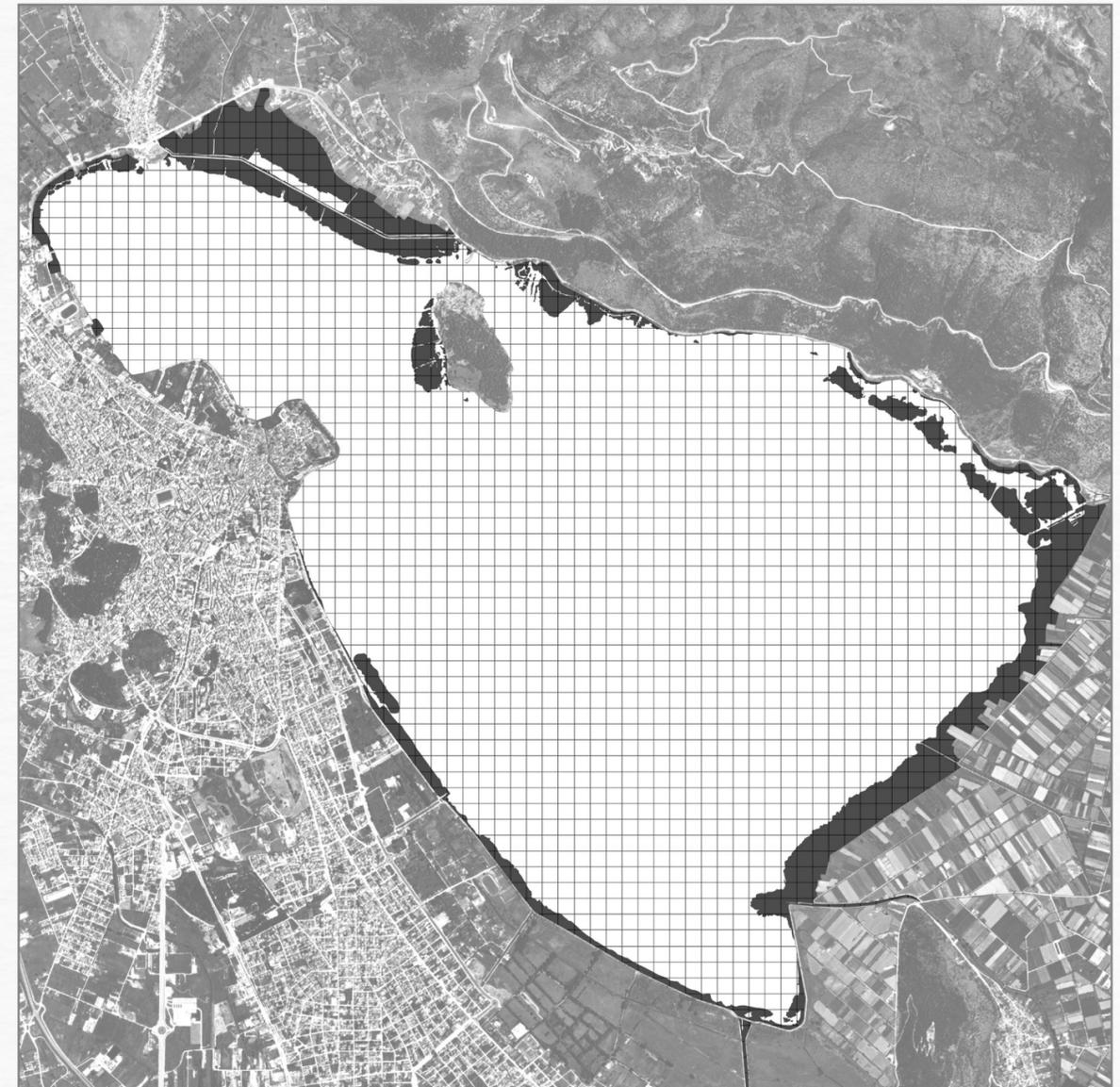
Η παρούσα προταση εκκινεί από την επιθυμία για μόνιμη σύνδεση του Νησιού της Παμβώτιδας με την πόλη των Ιωαννίνων. Η ανάγκη αυτή δεν προσεγγίζεται ως ένα ζήτημα απλής μετακίνησης, αλλά ως ευκαιρία επαναδιατύπωσης της σχέσης μεταξύ Νησιού, πόλης και τοπίου της λίμνης.

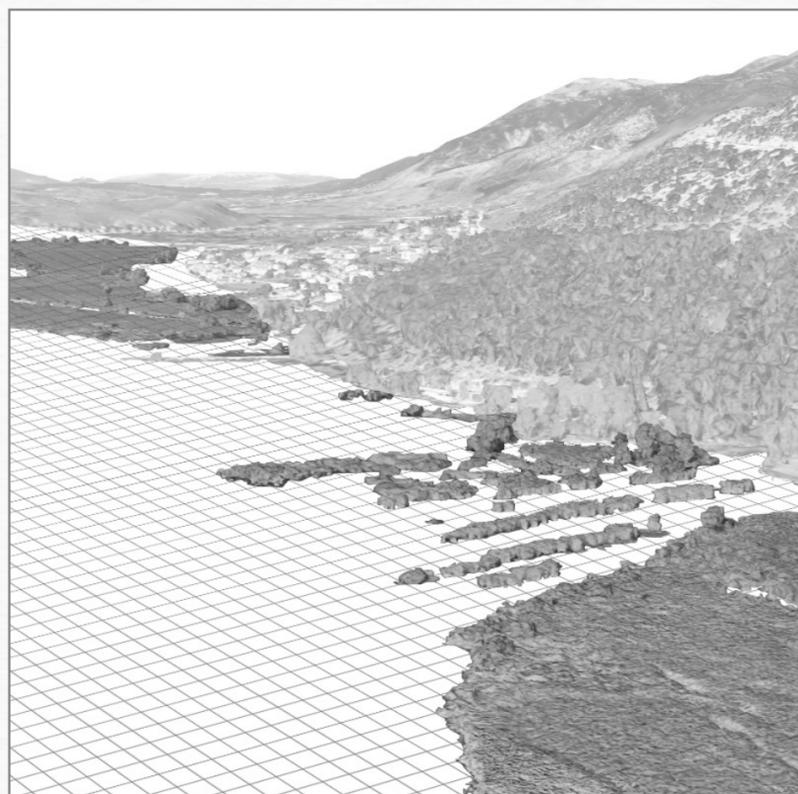
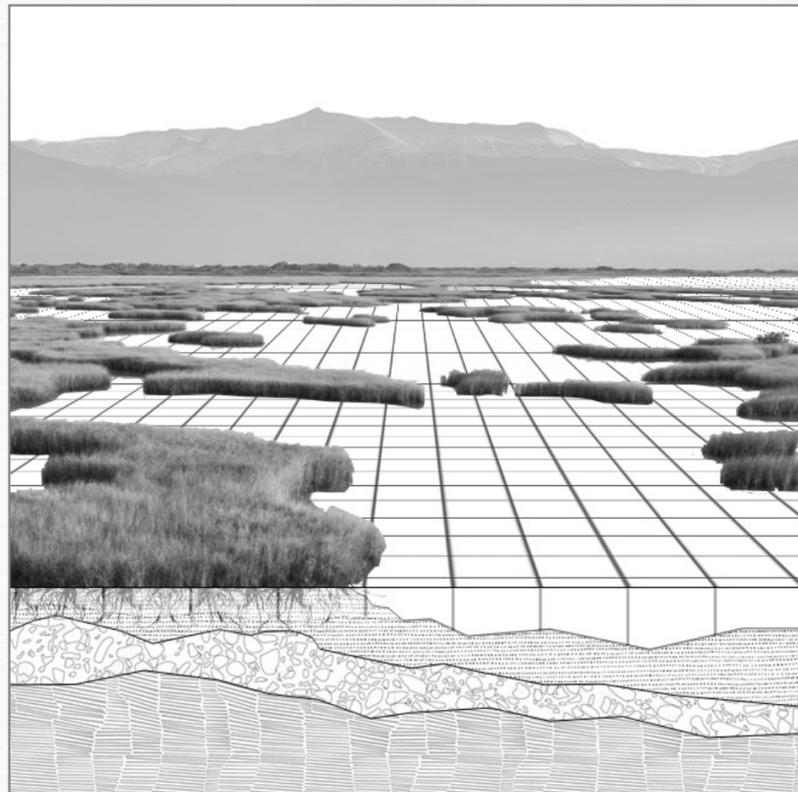
Παράλληλα, αναγνωρίζεται η σημασία της ενίσχυσης της τοπικής κοινωνίας και ιδιαίτερα του τομέα της αλιείας, ο οποίος αποτελεί βασικό στοιχείο της ταυτότητας και της οικονομίας του Νησιού. Η πρόταση επιχειρεί να συνδυάσει τη χωρική σύνδεση με την προγραμματική ενεργοποίηση, μετατρέποντας τη γραμμική μετάβαση σε πεδίο δραστηριοτήτων, έρευνας και πολιτισμού.

Η σύνδεση, επομένως επιχειρεί να οργανώσει έναν νέο κοινό τόπο, ενταγμένο στη γεωγραφία και τη μεταβλητότητα του υγρού τοπίου.

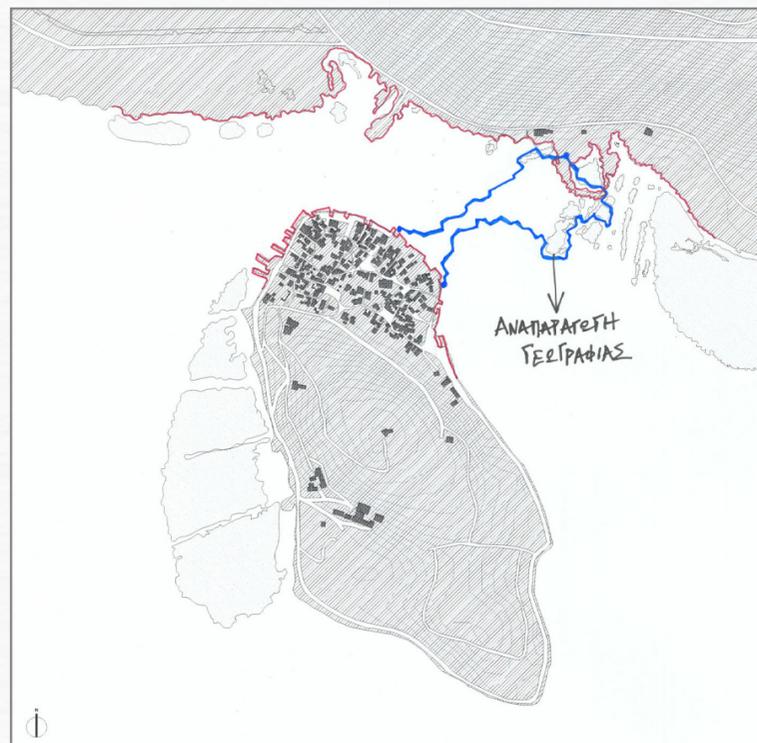
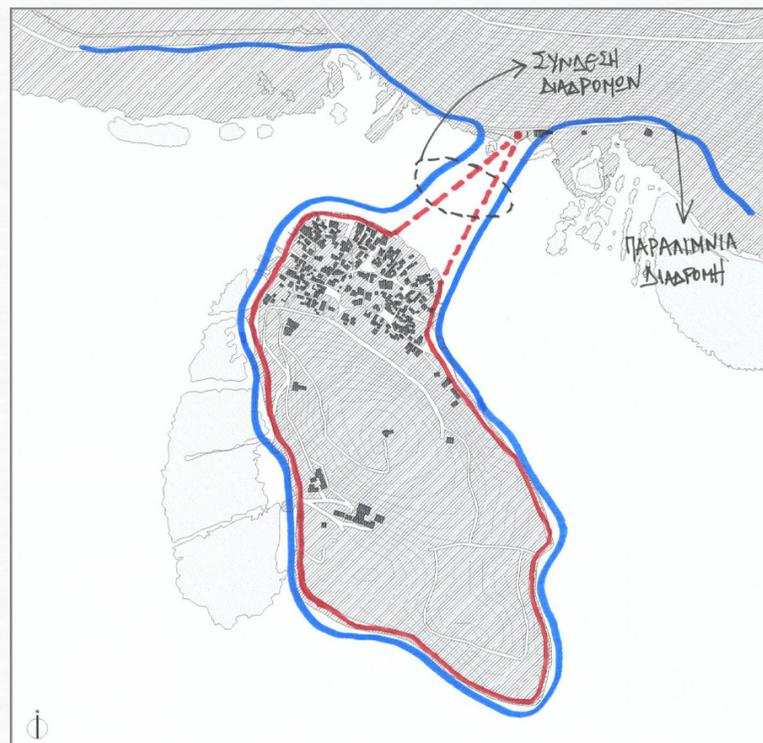
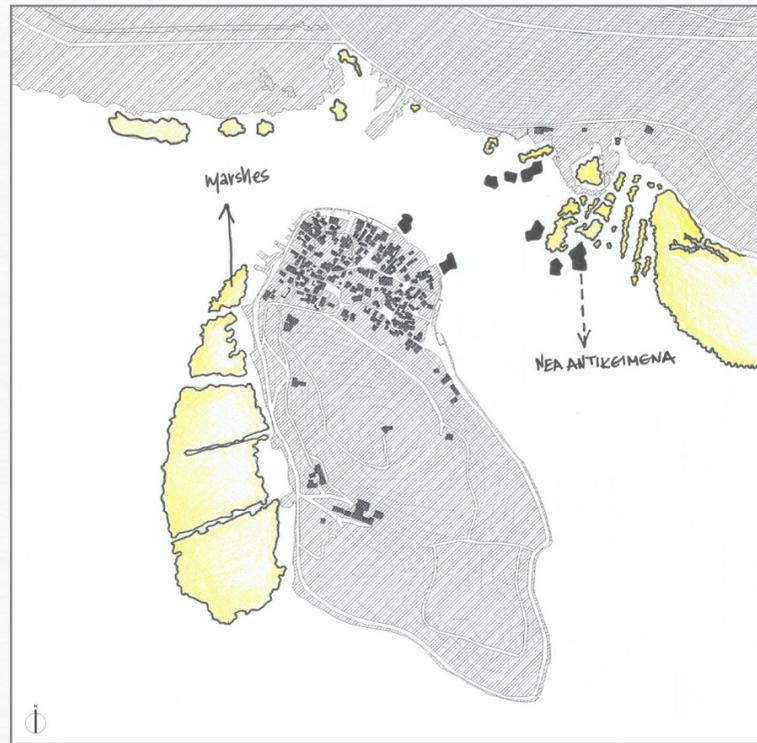
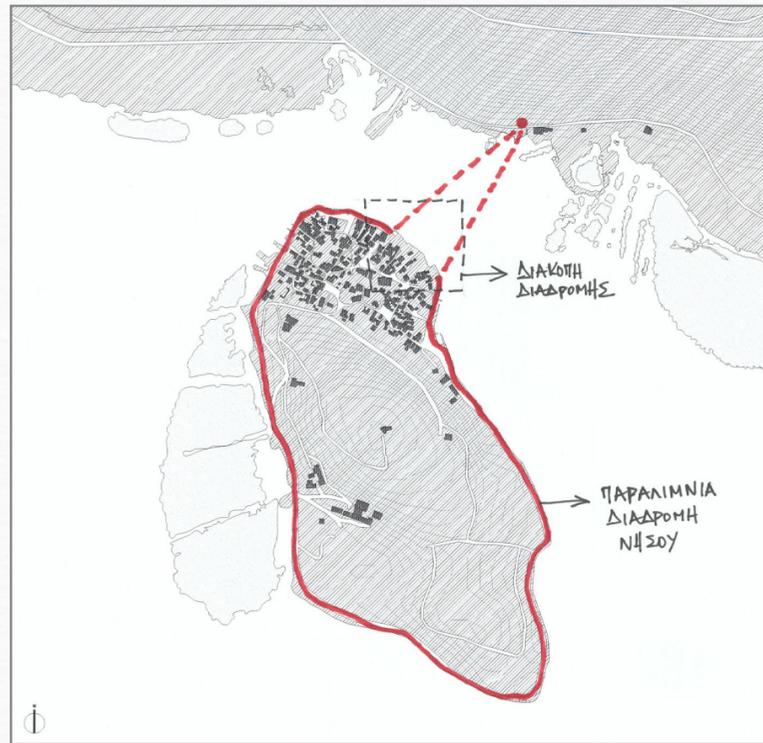
Καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ιδέας διαδραμάτισε το ίδιο το τοπίο της Παμβώτιδας. Η λίμνη συνιστά ένα φυσικό και διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Αναλύοντας τα συστατικά του, το νερό αντιμετωπίζεται ως ο ενδιάμεσος χώρος ανάμεσα σε δύο παραλίμνιες περιοχές. Το υπόβαθρο αυτού του ενδιάμεσου χώρου αναγνωρίζεται ως ασταθές και συνεχώς μεταβαλλόμενο, καθώς στις όχθες της λίμνης, περιμετρικά και του Νησιού, παρατηρούνται φυσικοί γεωγραφικοί σχηματισμοί που προκύπτουν από την παρουσία των ελών. Τα έλη αποτελούν οριακά οικοσυστήματα, κορεσμένα με νερό, των οποίων η φύση δυσχεραίνει την ακριβή αντίληψη για το αν πρόκειται για στερεή γη ή για επιπλέοντα τμήματα. Οι μορφές τους μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου· τμήματα διασπώνται, απομακρύνονται, δημιουργούνται ή χάνονται. Κατά συνέπεια, το υπόβαθρο της λίμνης, λόγω της φύσης των ελών, αλλάζει διαρκώς σύσταση και μορφή.

Οι γεωγραφικοί σχηματισμοί που προκύπτουν από τα συστατικά του τοπίου —το νερό, οι ισοϋψείς και ισοβαθείς καμπύλες και τα έλη— σε συνδυασμό με το πρόγραμμα, αποτελούν την αφετηρία της αρχιτεκτονικής δημιουργίας.

Μέσω της αναγνώρισης του τοπίου, τα παραπάνω στοιχεία μεταφέρονται στον σχεδιασμό. Διαμορφώνεται μια νέα παραλίμνια γεωγραφία, μια αφήγηση του τοπίου, που αρθρώνεται μέσα από τη σύνθεση τριών στοιχείων: της διαδρομής, των κτιρίων και του ενδιάμεσου χώρου που προκύπτει.

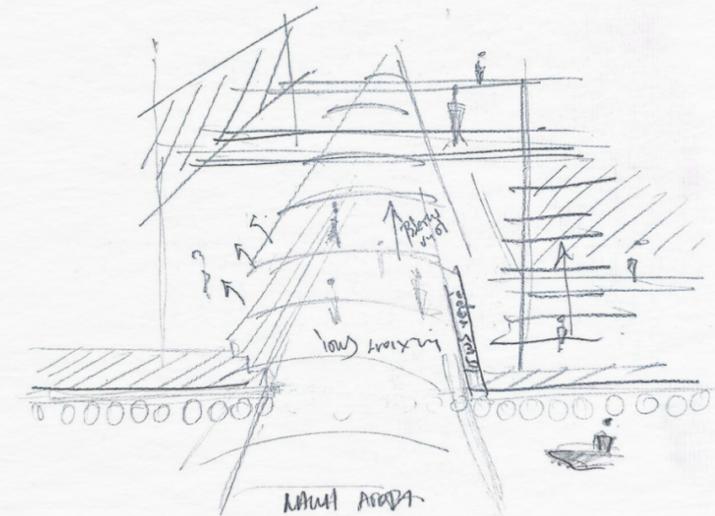
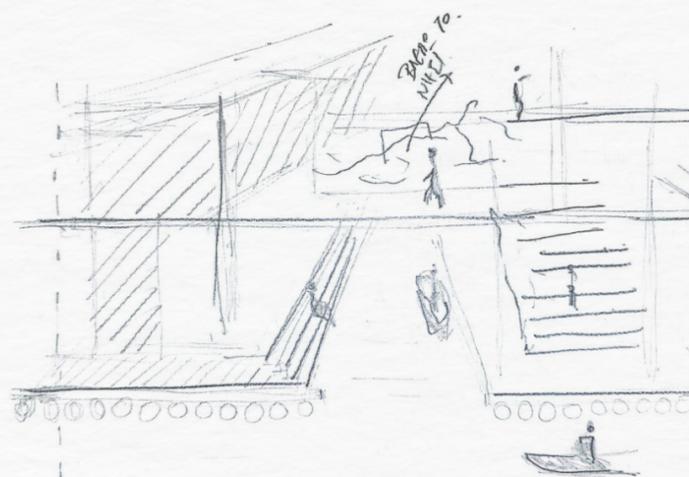
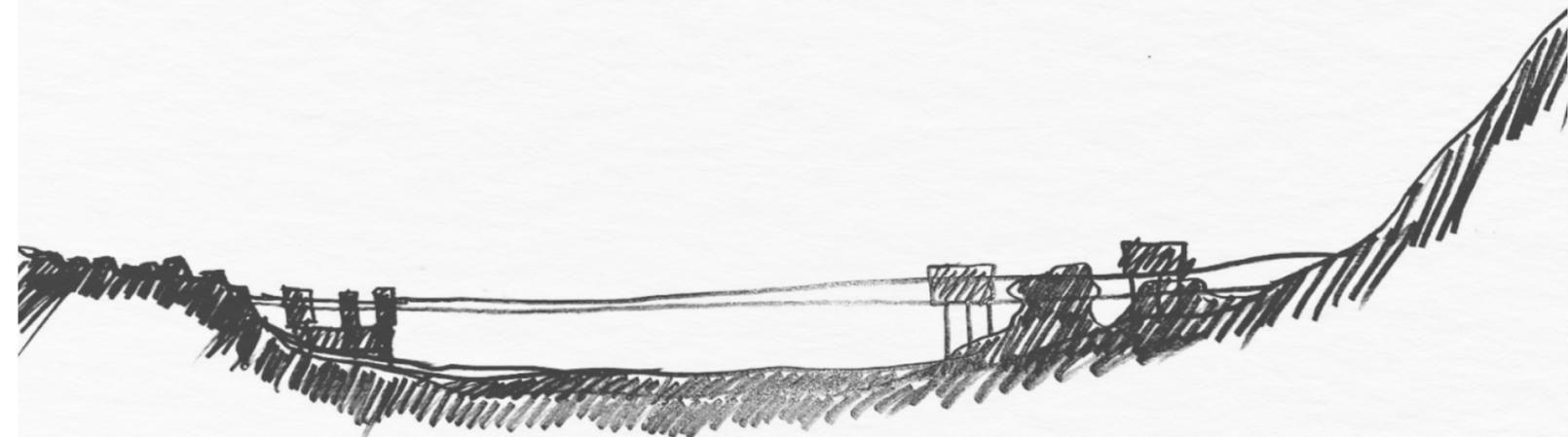
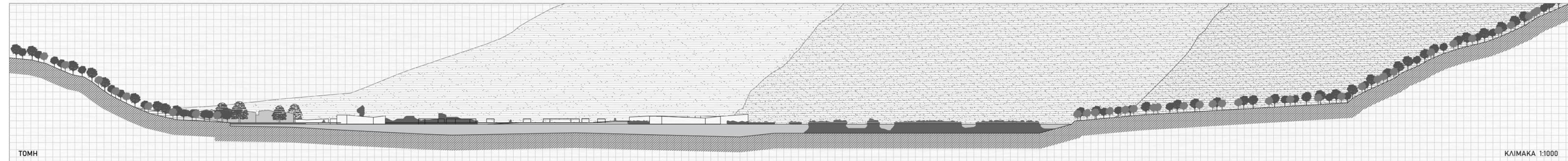
Η διαδρομή σχεδιάζεται ως συνέχεια των δύο παραλίμνιων περιοχών, με τάση σύζευξης. Τόσο στην Ντραμπάτατοβα, με τους φυσικούς σχηματισμούς της, όσο και στο παραλίμνιο μέτωπο του Νησιού, παρατηρούνται έντονες καμπυλώσεις και ακμές. Αναπαράγοντας τη γεωγραφία του τοπίου με ορθοκανονικό τρόπο, προκύπτει η μορφή της διαδρομής. Δεύτερο στοιχείο αποτελούν τα κτίρια. Κατά μήκος της διαδρομής σχεδιάζονται όγκοι ως νέα τμήματα γης, που φιλοξενούν ερευνητικές και πολιτιστικές χρήσεις. Τα κτίρια επαναδιατυπώνουν μορφολογικά και εννοιολογικά τους ελώδεις σχηματισμούς. Τρίτο στοιχείο είναι ο νέος ενδιάμεσος χώρος που προκύπτει, ο οποίος λειτουργεί ως υποδομή για εφήμερες δραστηριότητες.

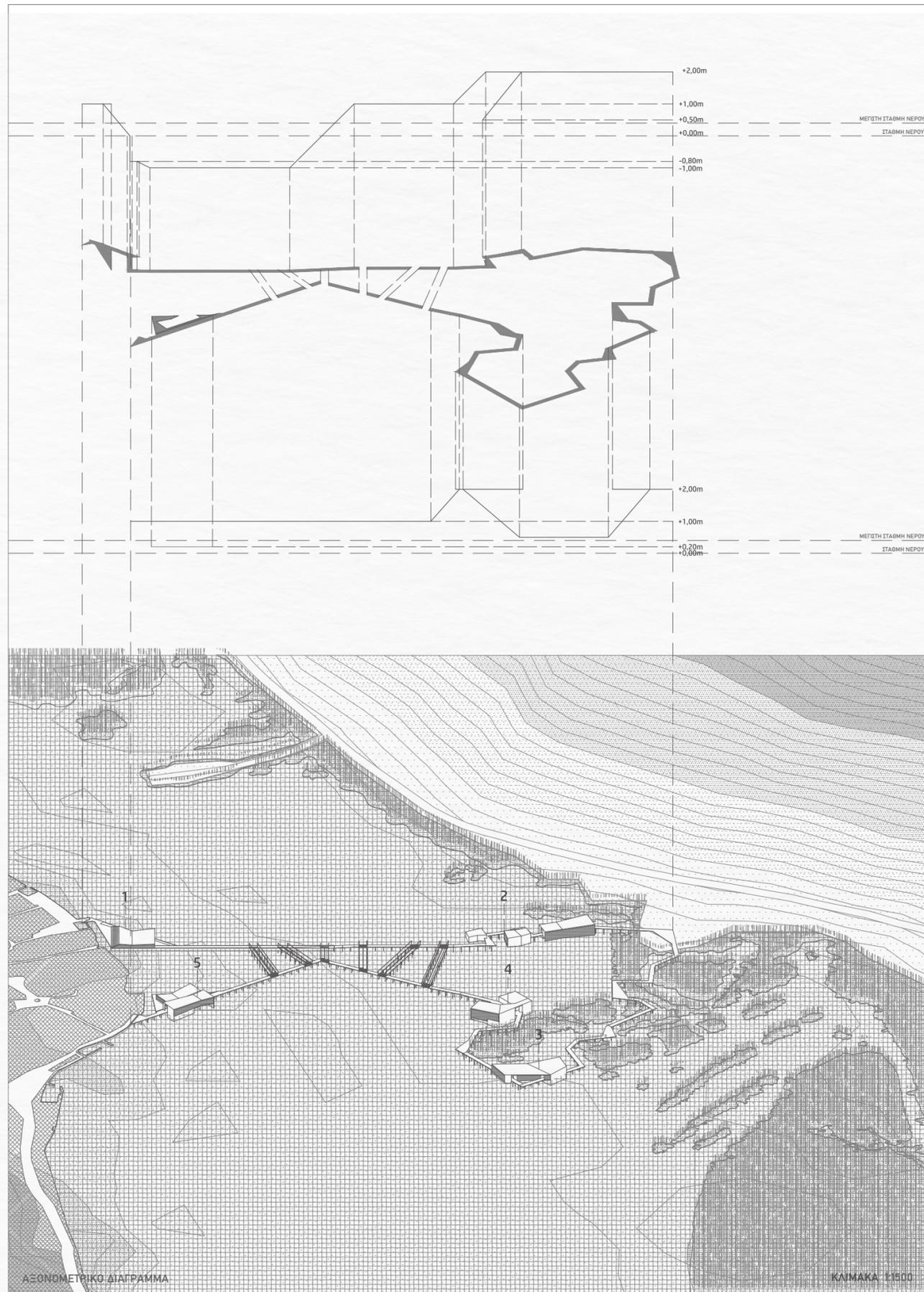
Προχωρώντας στη χωροθέτηση της πρότασης, παρατηρείται αρχικά η παραλίμνια διαδρομή γύρω από το Νησί. Ενώ αναπτύσσεται σε όλο το μήκος του, σε ένα σημείο διακόπτεται. Η πρόταση επιχειρεί να την ολοκληρώσει, επεκτείνοντάς την έως την απέναντι όχθη της Αμφιθέας, με αποτέλεσμα να σχηματίζονται δύο άξονες με τρία σημεία εκκίνησης.

Στη διαδικασία χωροθέτησης λήφθηκαν υπόψη τα δρομολόγια των τουριστικών караβιών, η κεντρική είσοδος του Νησιού, καθώς και τα μικρά αλιευτικά καταφύγια που βρίσκονται σε διάφορες τοποθεσίες περιμετρικά, τα οποία διατηρούνται ανεπηρέαστα.

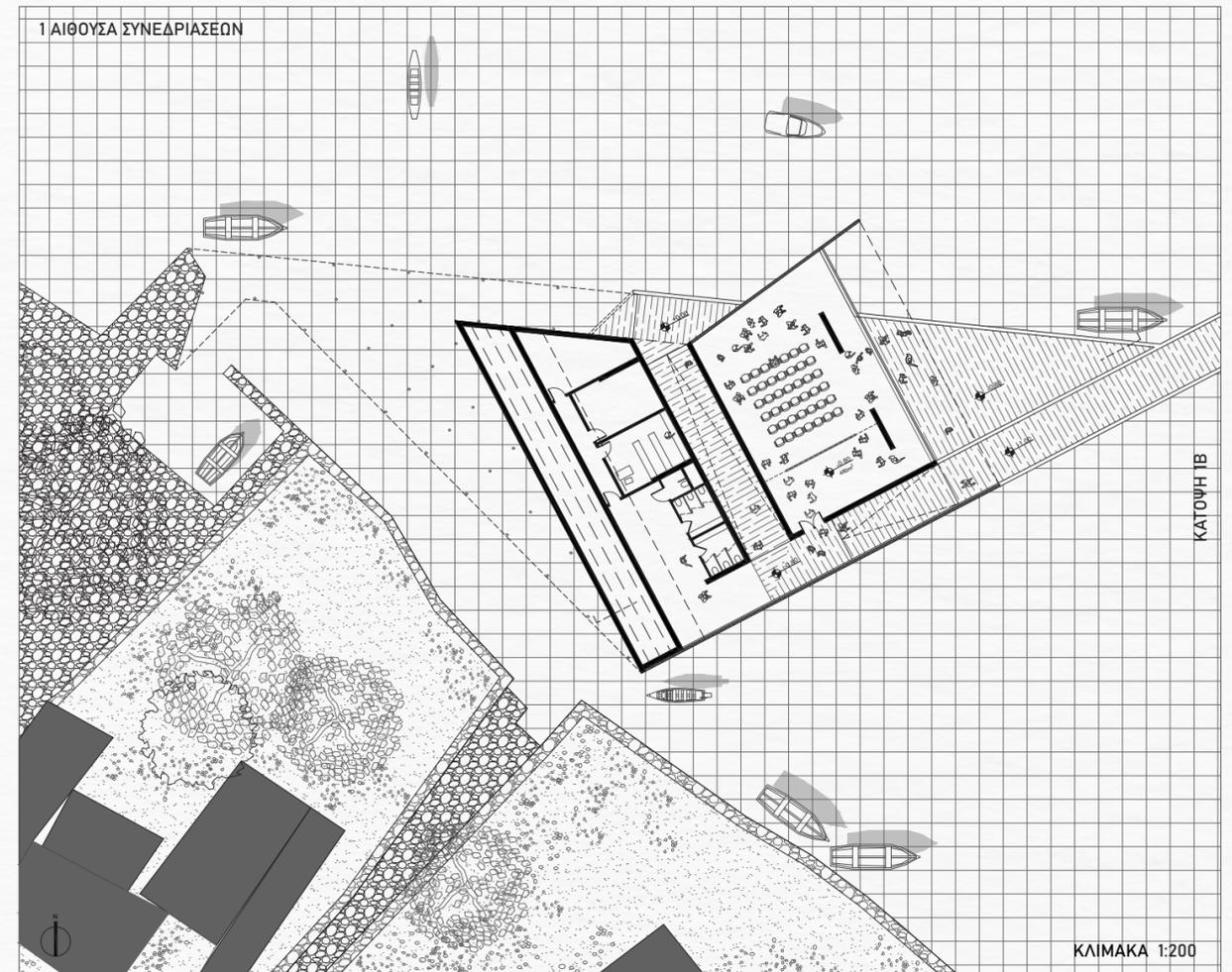
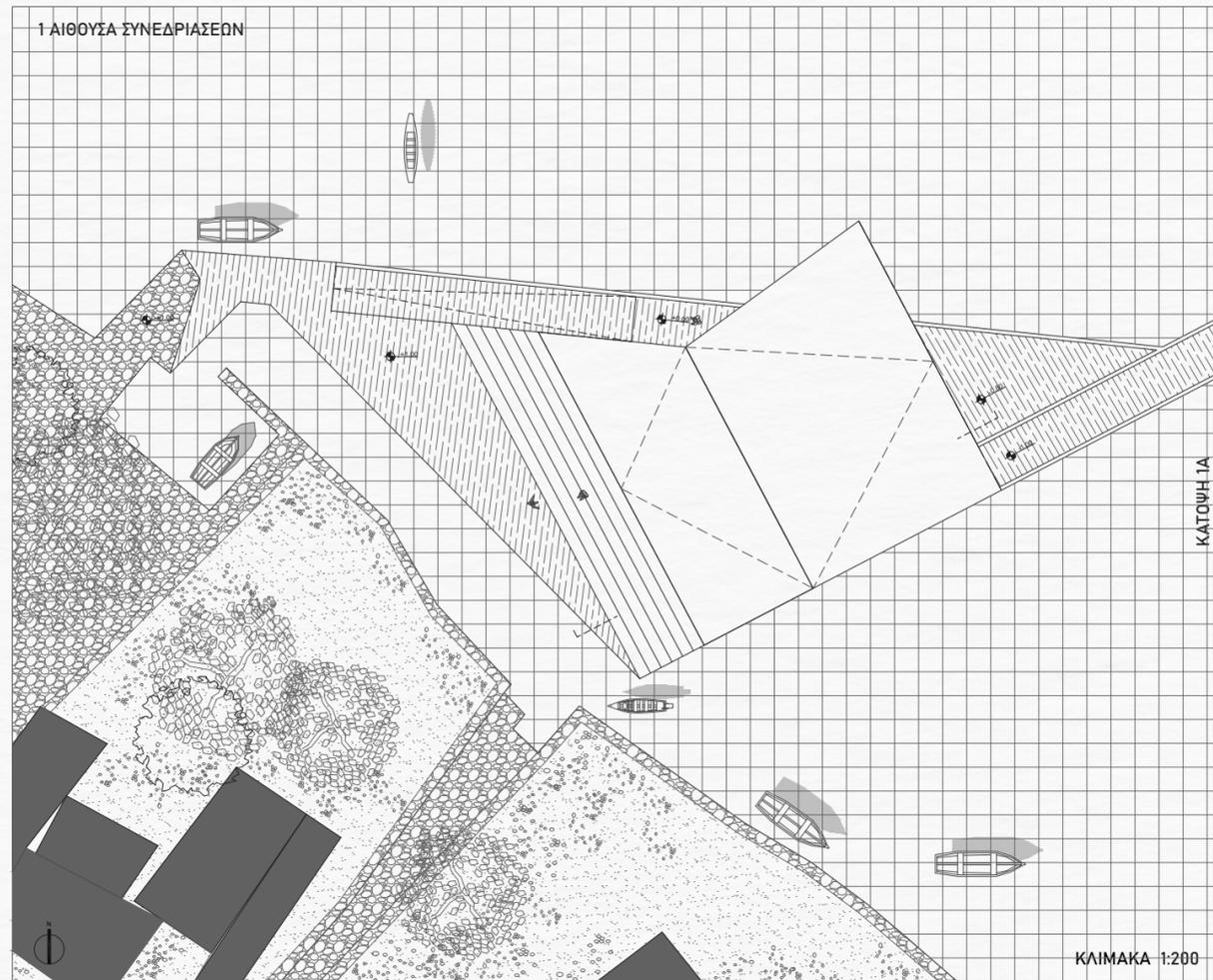
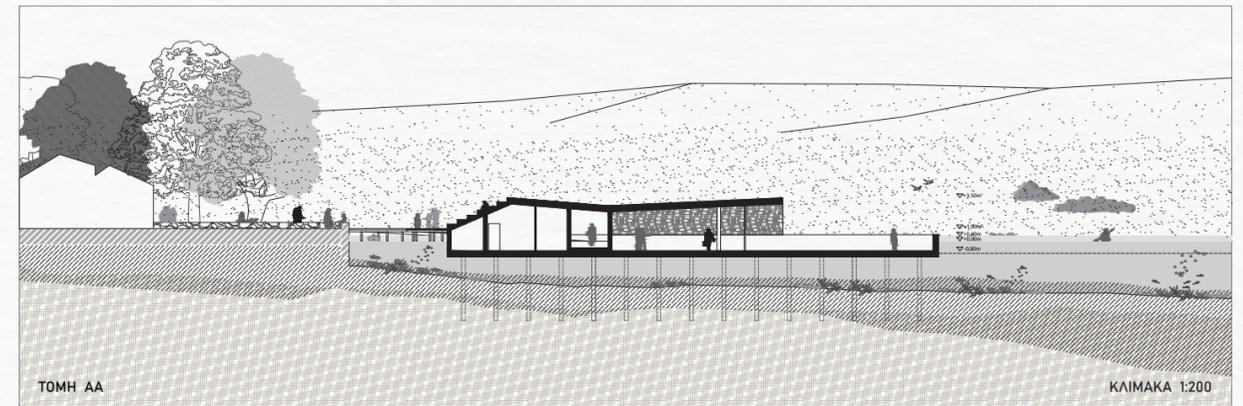

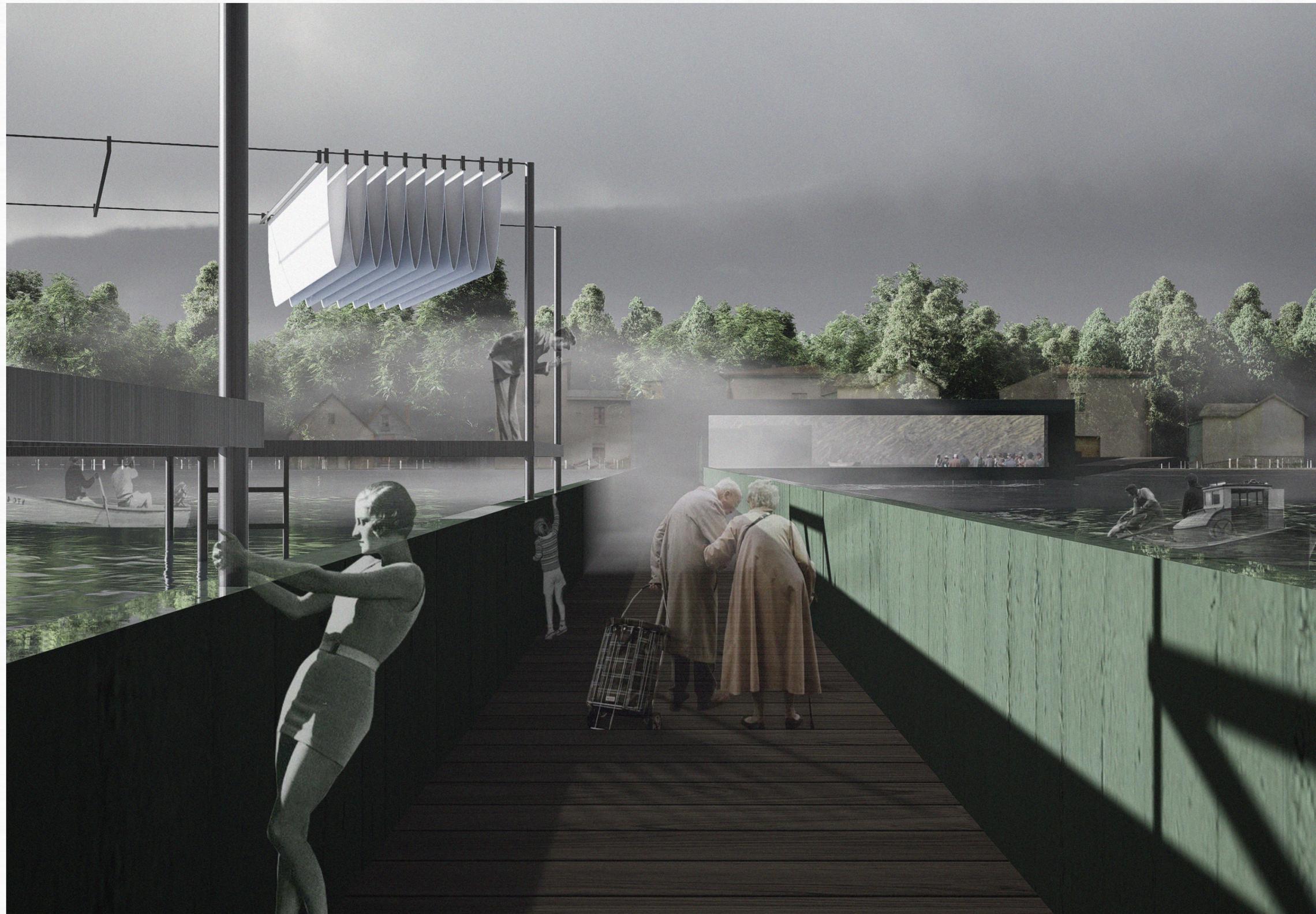

Ως προς τη διαδρομή, το ύψος της εναλλάσσεται από -1 έως +2 μέτρα, με μηδενική στάθμη το επίπεδο του νερού της λίμνης όταν αυτή βρίσκεται σε φυσιολογικά επίπεδα. Η διαδρομή αυξάνεται σε ύψος προσεγγίζοντας τη Ντραμπάτοβα, ακολουθώντας την τοπογραφία και την αισθητή κλίση στους πρόποδες του βουνού. Η υψομετρική διαφορά των σημείων εκκίνησης είναι σχεδόν ενός μέτρου. Παράλληλα, στα υψηλότερα τμήματα διασφαλίζεται η ανεμπόδιστη διέλευση των βαρκών. Κατά μήκος της διαδρομής, ως στάσεις, τοποθετούνται τα κτίρια. Το πρόγραμμα διαχωρίζεται, με τις ερευνητικές και τις πολιτιστικές χρήσεις να χωροθετούνται στα δύο επιμέρους τμήματα της κίνησης.

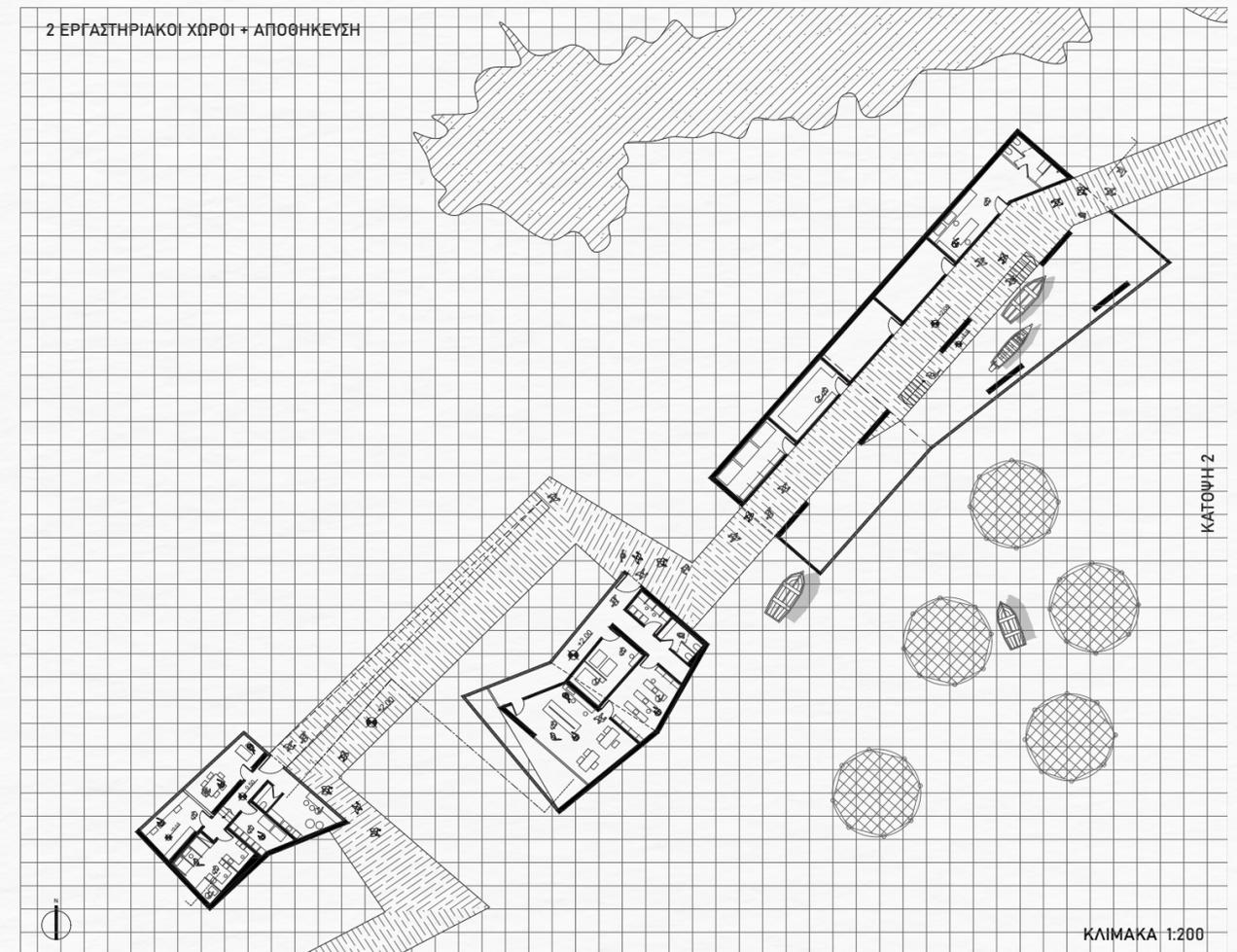
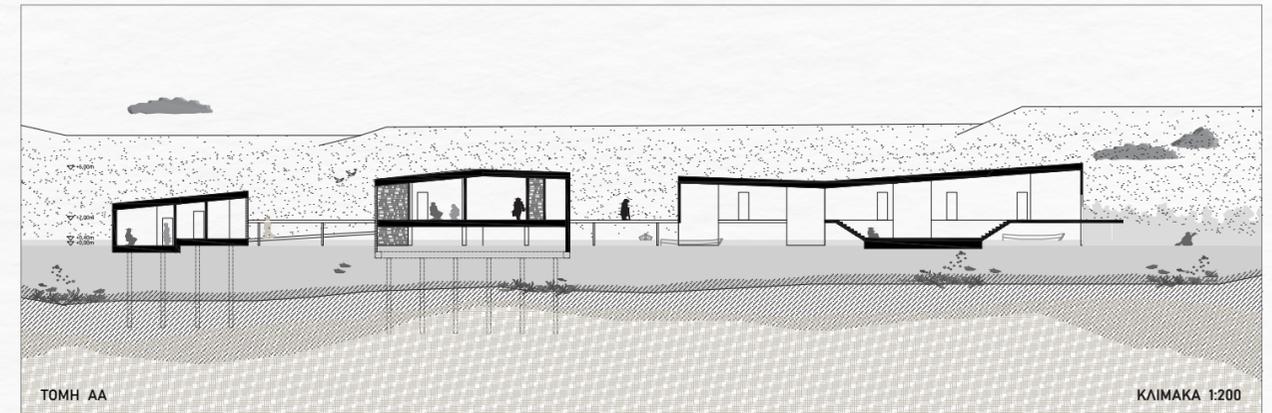
Ξεκινώντας από ένα πιθανό σημείο εκκίνησης στο Νησί, συναντάται ένας χώρος υποβαθμισμένος σε σχέση με τη στάθμη της λίμνης, όπου η κίνηση κατεβαίνει σχεδόν ένα μέτρο από την επιφάνειά της και φιλοξενείται το συνεδριακό κέντρο. Στη συνέχεια, η πορεία διασχίζει ένα επίσης υποβαθμισμένο τμήμα, το οποίο υψώνεται σταδιακά προσεγγίζοντας τη Ντραμπάτοβα.

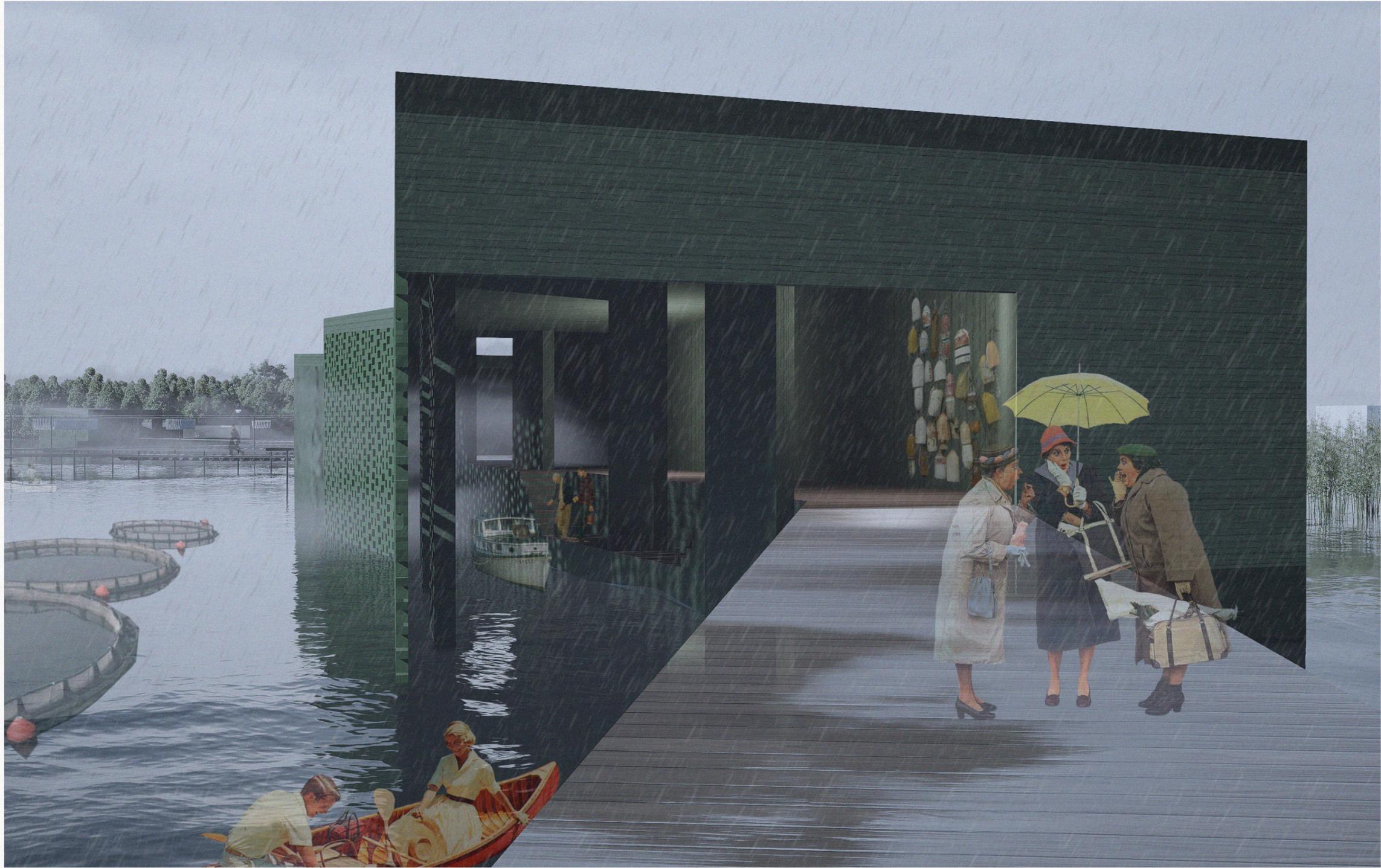

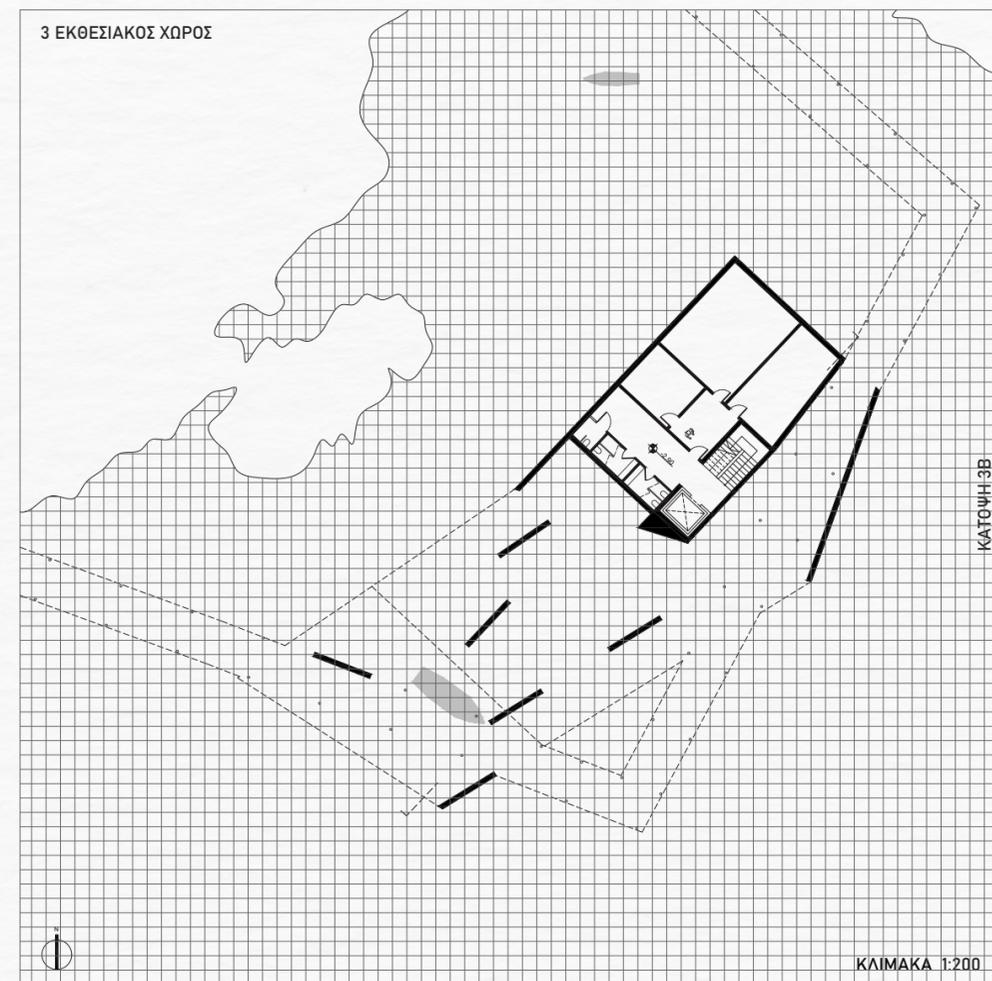
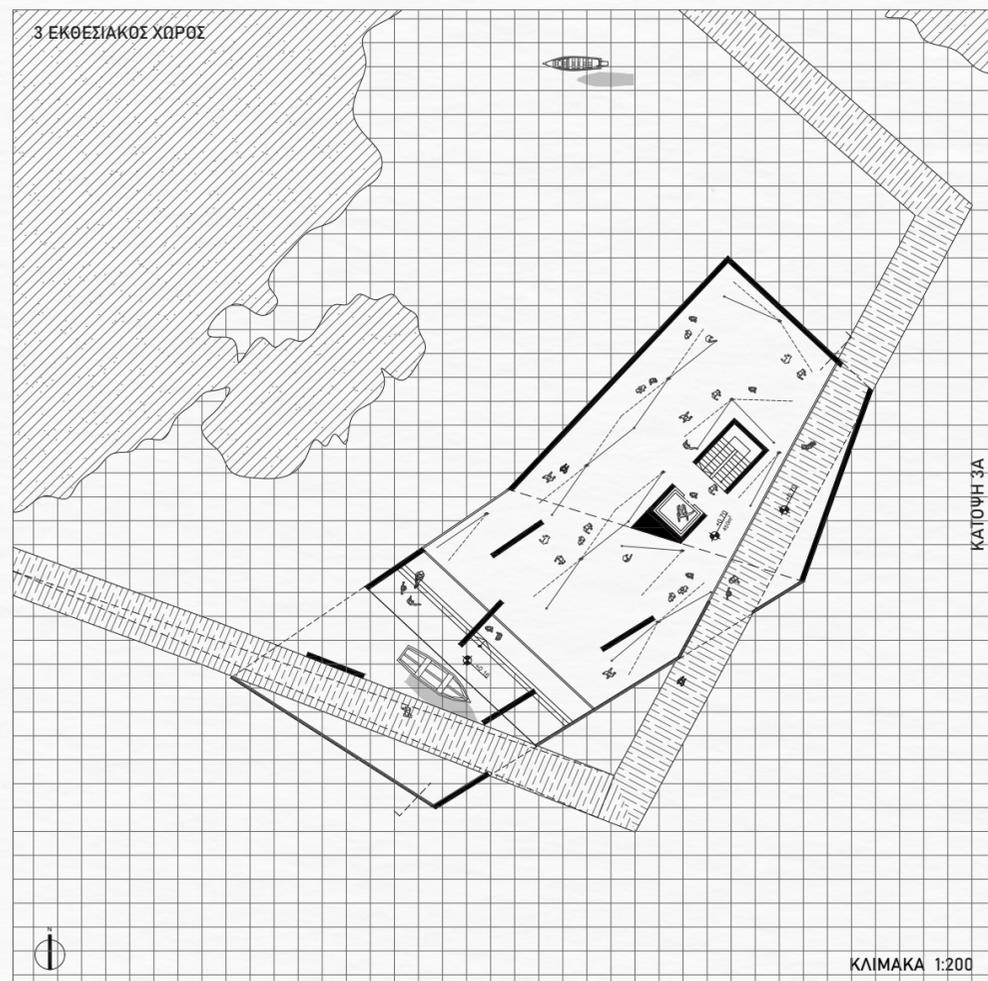
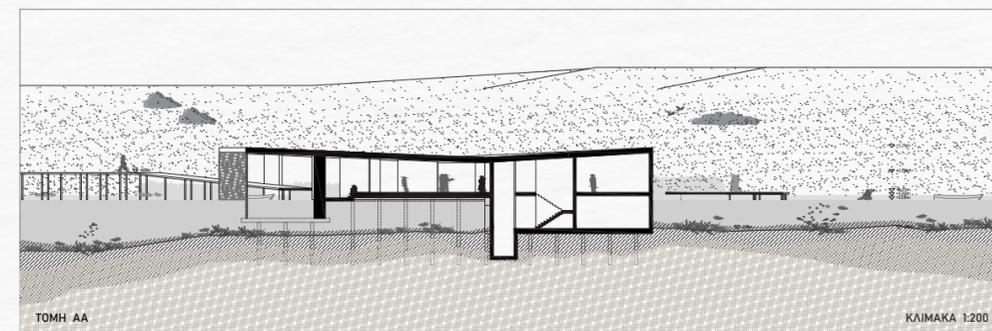
Στο τμήμα των ερευνητικών χρήσεων έχουν σχεδιαστεί δύο ανεξάρτητα κτίρια εργαστηρίων, τα οποία προσεγγίζονται από την κύρια διαδρομή χωρίς να διασχίζονται. Σε εγγύτητα με αυτά χωροθετείται το αλιευτικό καταφύγιο, που λειτουργεί υποστηρικτικά για τους αλιείς, επιτρέποντας την εύκολη διέλευση και πρόσδεση των βαρκών και διαθέτοντας χώρους αποθήκευσης εξοπλισμού και διατήρησης εμπορεύματος.

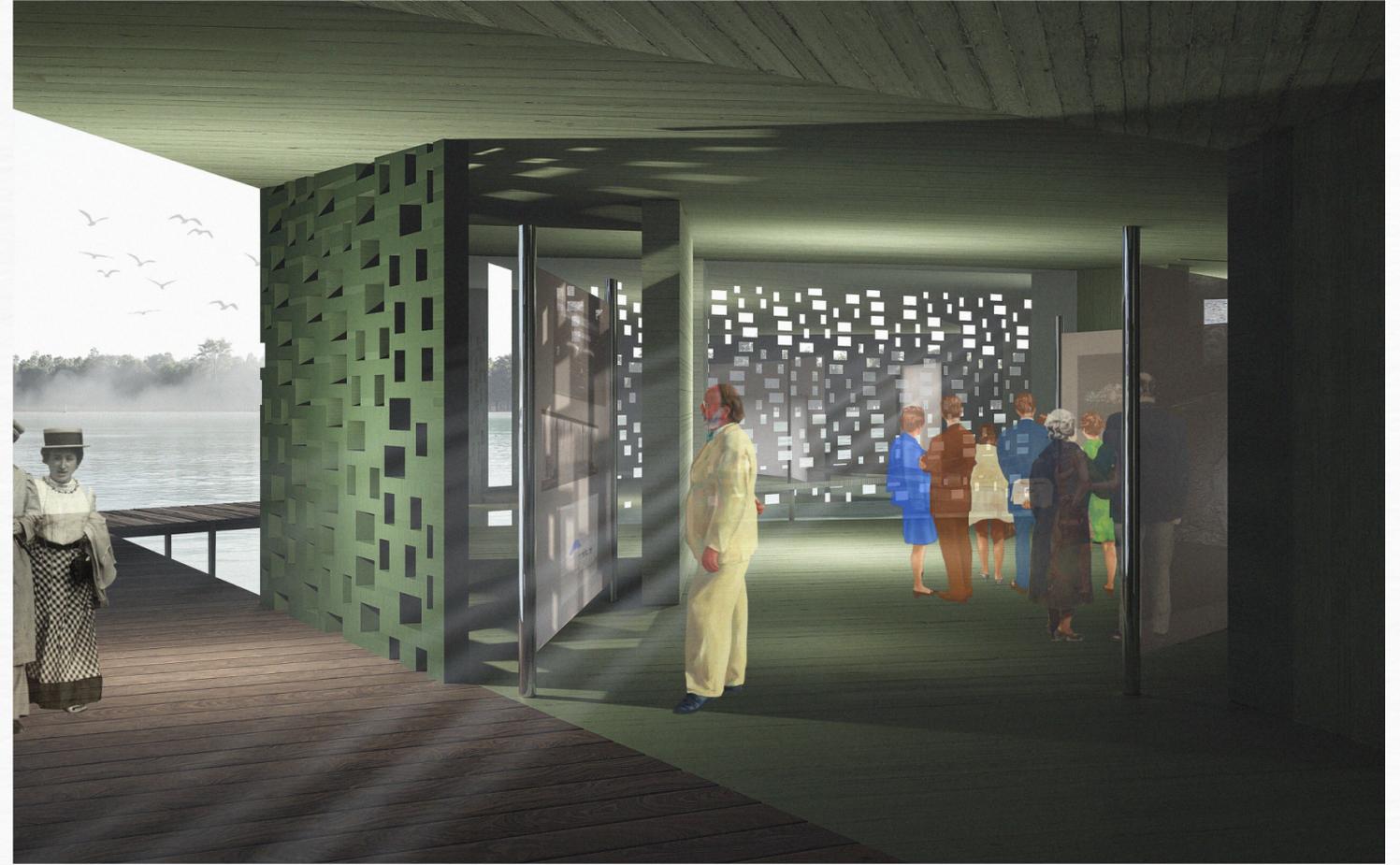
Η ένταξη του ερευνητικού προγράμματος στοχεύει στην επιστημονική στήριξη της ανάπτυξης του τομέα της αλιείας και στη διαχείριση του οικοσυστήματος της Παμβώτιδας, παρέχοντας παράλληλα το υπόβαθρο για την υλοποίηση βιολογικών ιχθυοκαλλιεργειών.

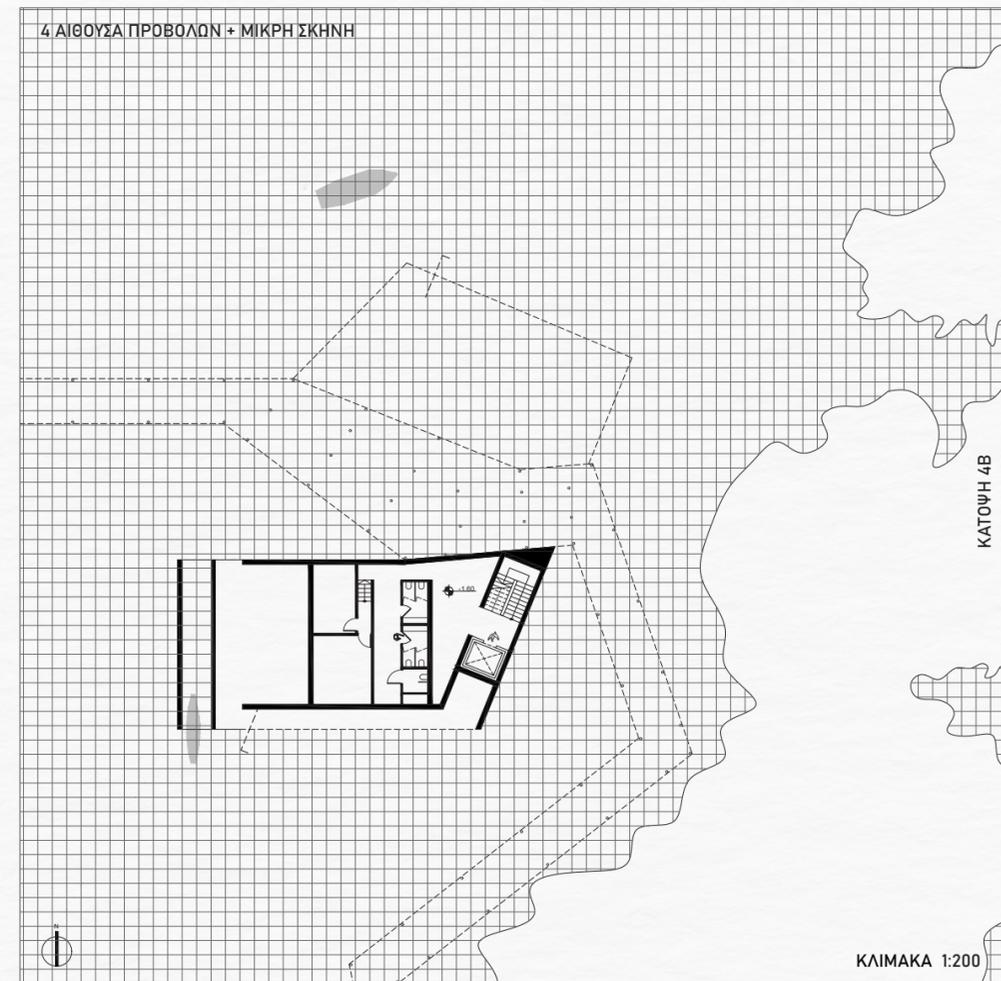
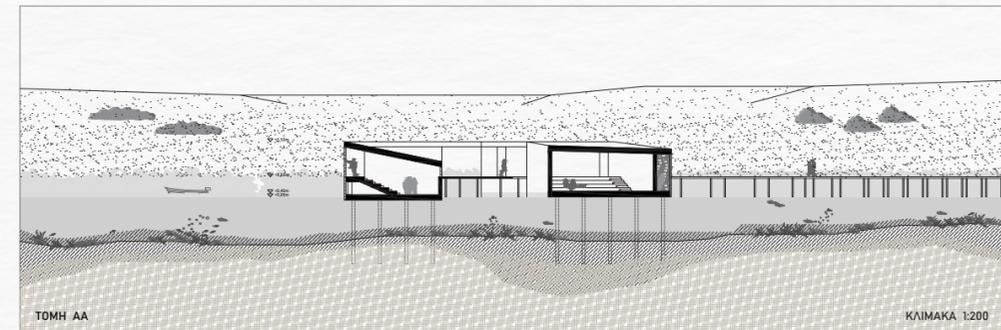
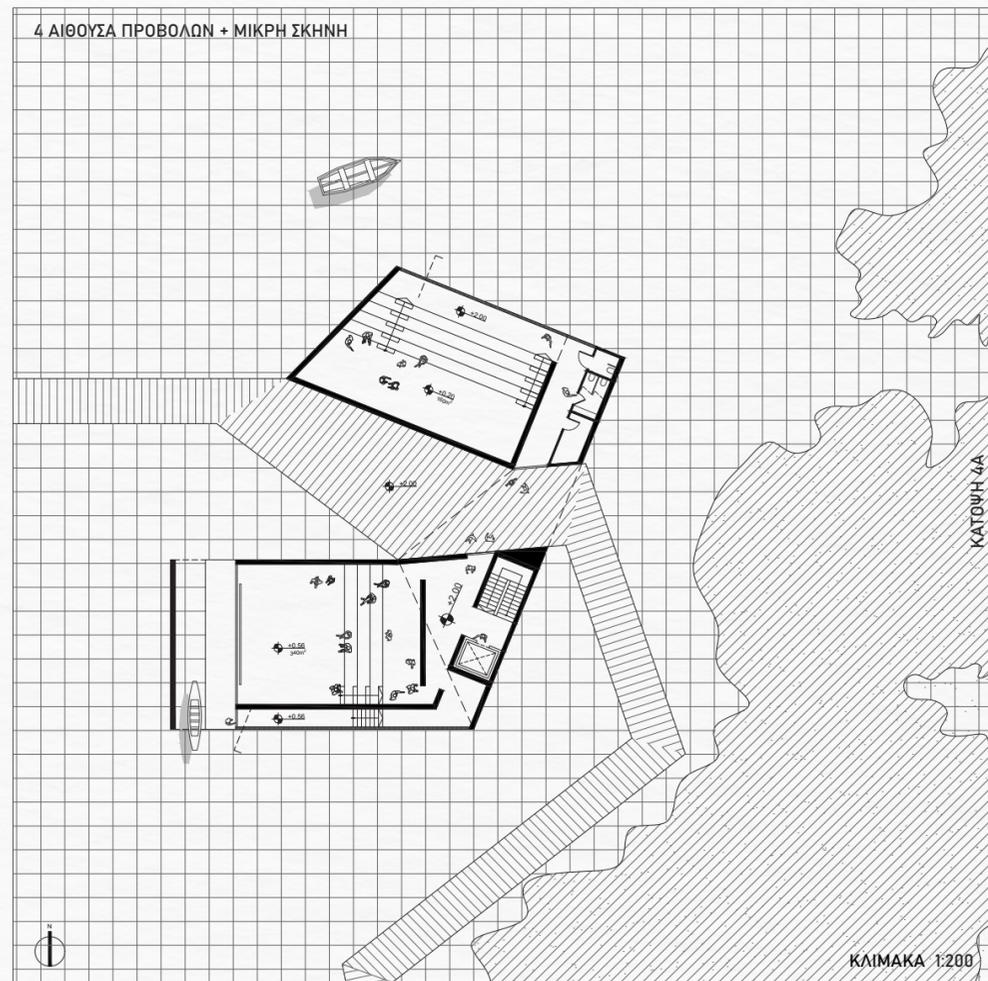
Το δεύτερο μέρος της διαδρομής, με σημείο εκκίνησης την Αμφιθέα, αναπτύσσεται πάνω και γύρω από την ελώδη περιοχή. Πρώτος σταθμός είναι ο εκθεσιακός χώρος, ο οποίος γίνεται μέρος της κίνησης και εντάσσει τον επισκέπτη στις πολιτιστικές δράσεις. Πρόκειται για χώρο ελεύθερης κάτοψης, με ελαφριά αντικείμενα ευέλικτης χωροθέτησης. Η επιλογή στοιχείων με ανοίγματα επιτρέπει τη διαμόρφωση ημιυπαίθριων χώρων, χωρίς να αφαιρεί από το κτίριο τη συμπαγή ογκοπλαστική του μορφή.

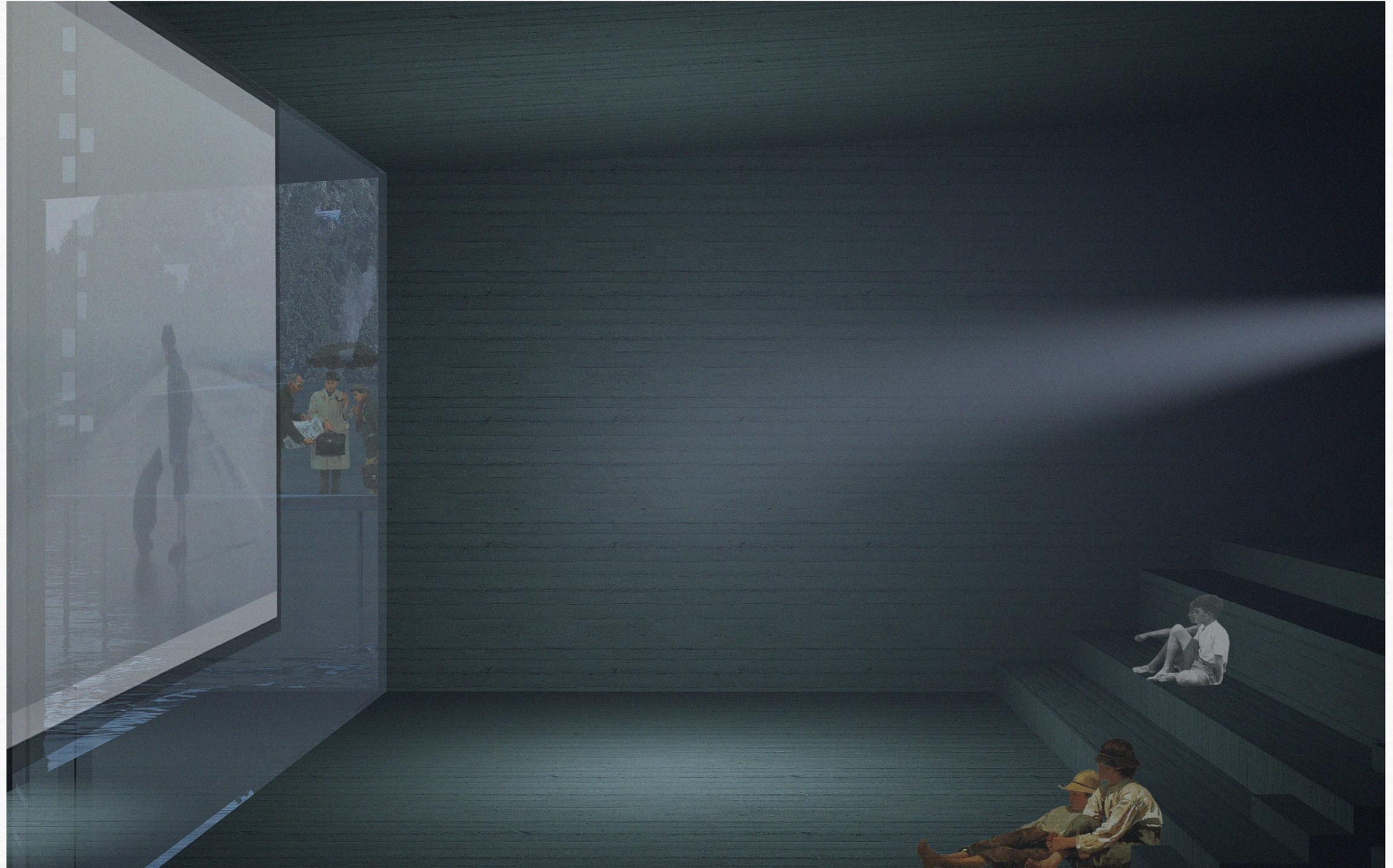

Στη συνέχεια, εκατέρωθεν της διαδρομής, διαμορφώνονται δύο κλιμακωτοί χώροι που υποβαθμίζονται από την κίνηση, προσεγγίζοντας τη στάθμη της λίμνης.

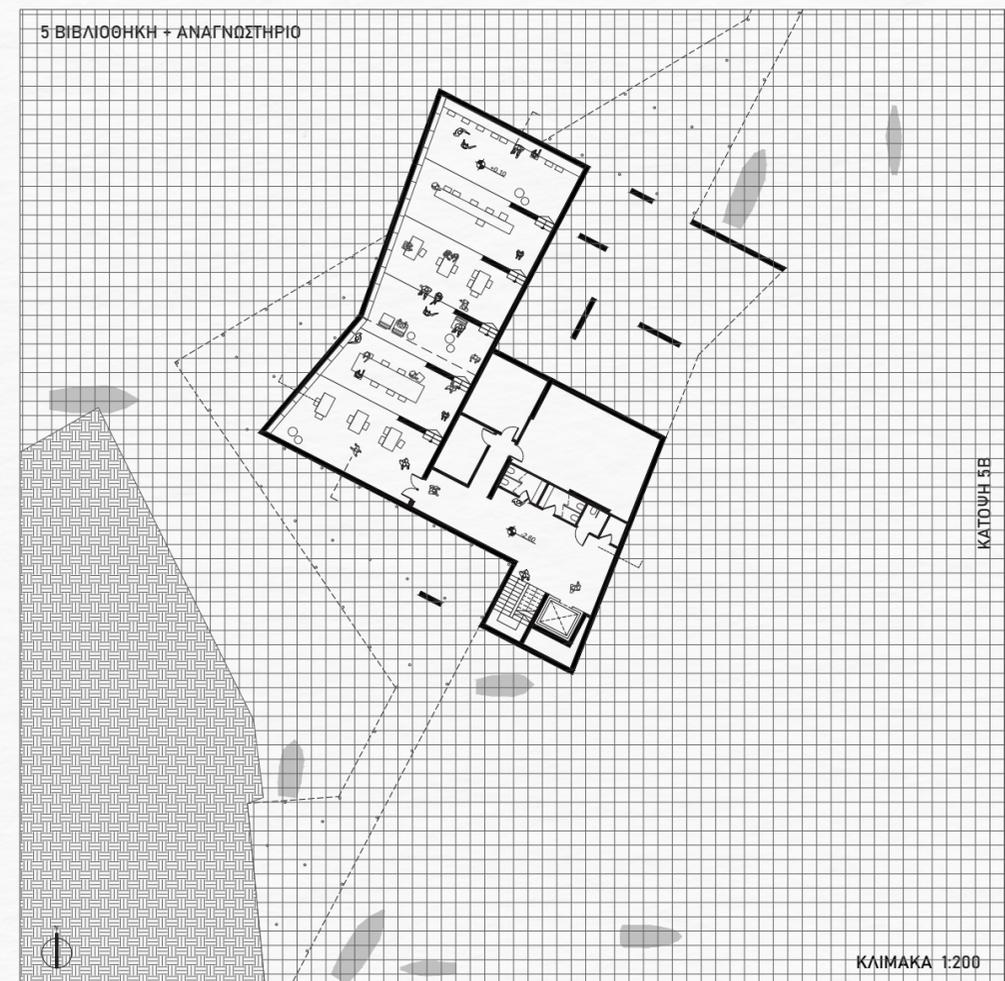
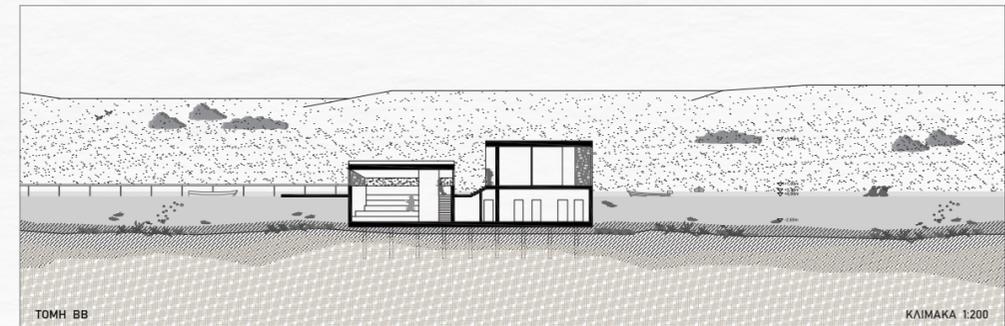
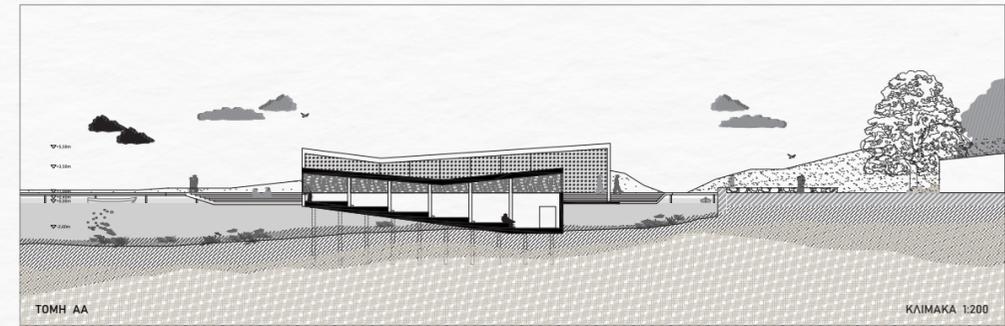
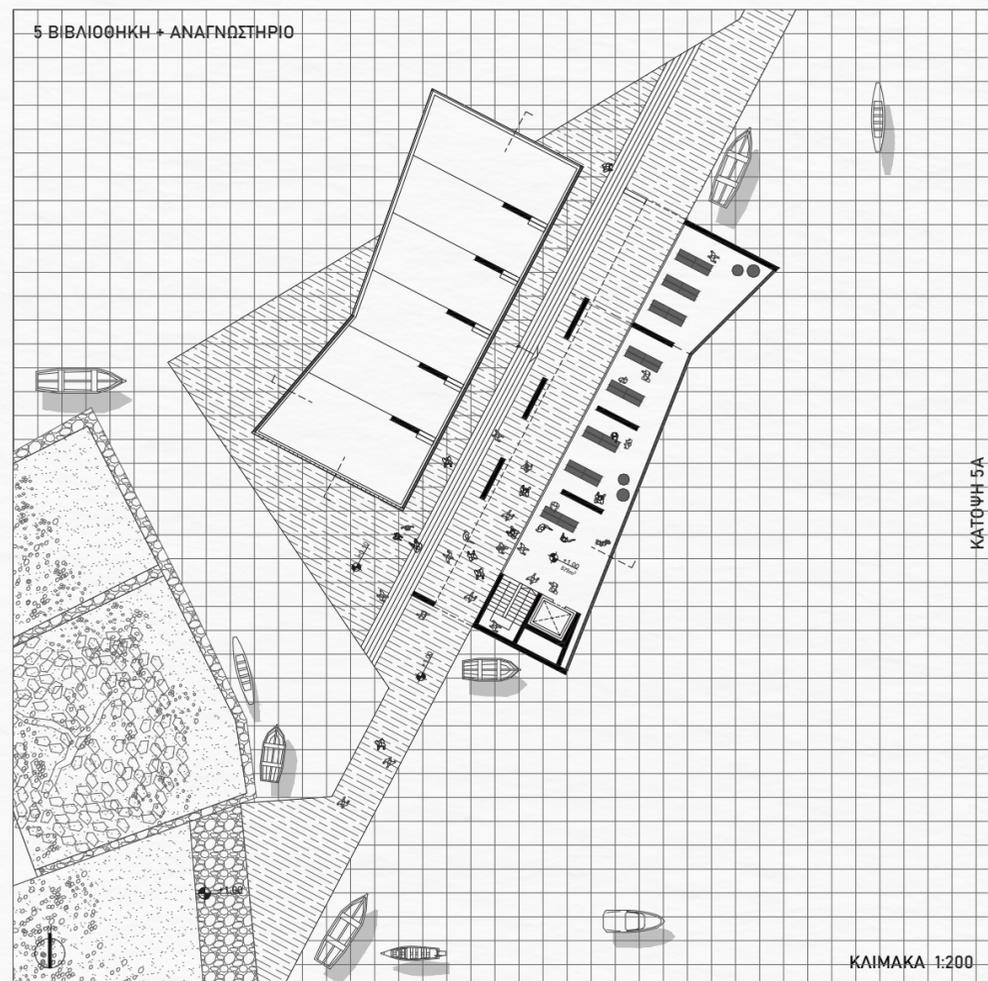
Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού συνυπολογίστηκε η εποχιακή μεταβολή της στάθμης της λίμνης, η οποία τους χειμερινούς μήνες μπορεί να αυξηθεί έως και 30 εκατοστά. Δημιουργούνται χώροι ευάλωτοι σε αυτή τη συνθήκη, χωρίς όμως να διακόπτεται η λειτουργία και η κύρια κυκλοφορία. Τμήματα του κτιρίου ενδέχεται να εξαφανίζονται και να επανεμφανίζονται, αναπαράγοντας τον μεταβαλλόμενο χαρακτήρα των ελών. Η έννοια του μεταβατικού και του ευάλωτου τοπίου μεταφέρεται έτσι στον σχεδιασμό.

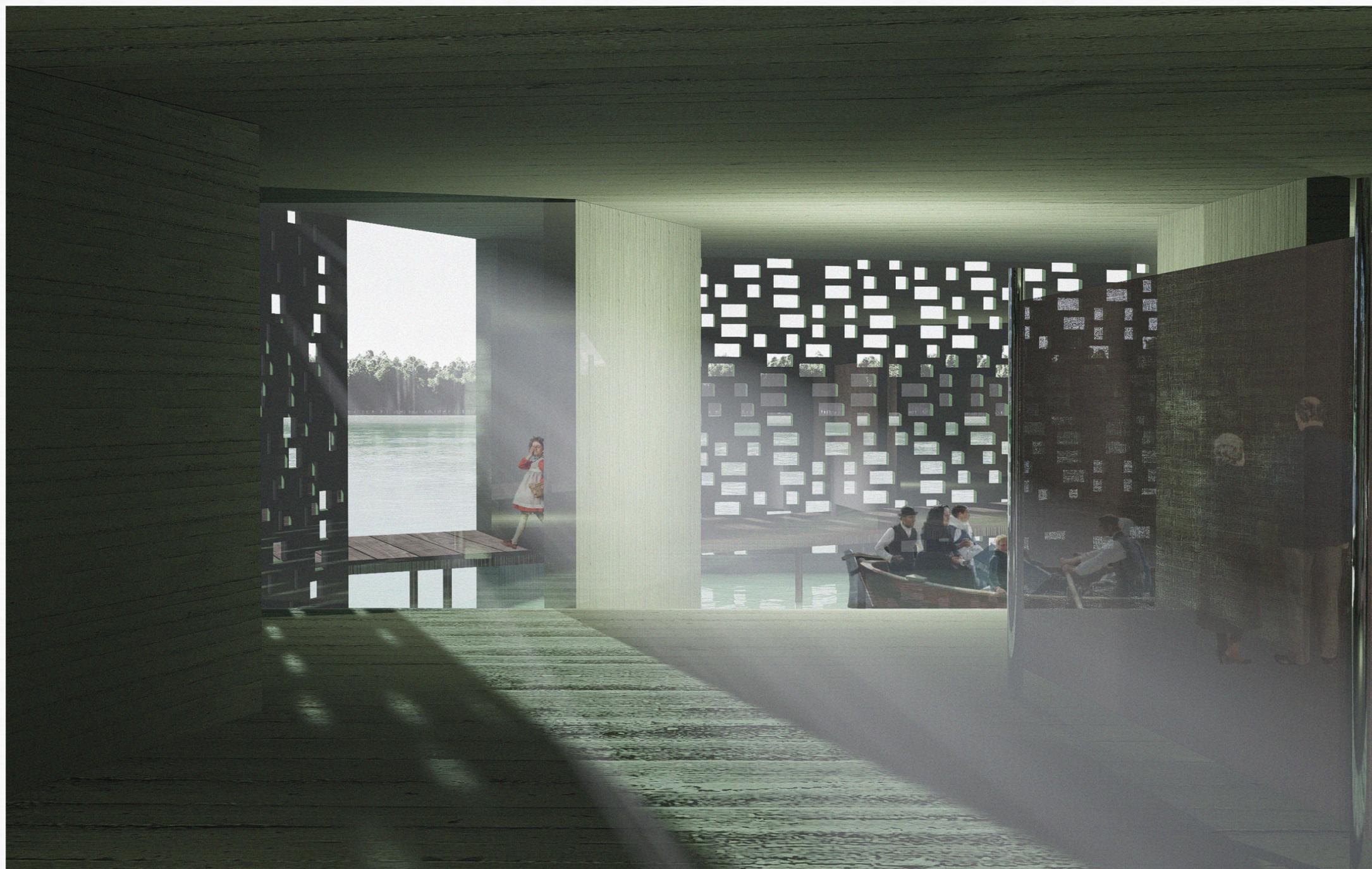
Παράλληλα, οι εσωτερικοί χώροι αναπτύσσονται σε βαθμίδες, προσεγγίζοντας τη στάθμη της λίμνης. Η κλιμακωτή πορεία προς το νερό αποτελεί οικεία συνθήκη, καθώς επαναλαμβάνεται σε πολλά σημεία του παραλίμνιου μετώπου των Ιωαννίνων.

Τελευταία στάση αποτελεί η δημόσια βιβλιοθήκη και το αναγνωστήριο, τα οποία αναπτύσσονται κατά μήκος της διαδρομής, με το κύριο τμήμα της κίνησης να συμβαίνει εντός της βιβλιοθήκης. Σε υποβαθμισμένη στάθμη χωροθετείται το αναγνωστήριο, επιτρέποντας πιο διακριτική οπτική επαφή με την κίνηση.

Τα κατακόρυφα στοιχεία από τσιμεντόλιθους με κενά και πλήρη περιορίζουν την ορατότητα και επιτρέπουν ελεγχόμενη διάχυση του φωτός. Η κατασκευή τους αναπαράγει ποιότητες που παρατηρούνται στις φυλλωσιές των ελών, ενισχύοντας τον οπτικό παραλληλισμό που βασίζεται στην ογκοπλασία των κτιρίων. Συμπαγείς όγκοι, με ογκοπλαστικές αφαιρέσεις, υποχωρήσεις και κεκλιμένες οροφές, ενσωματώνονται ως τεχνητό ανάγλυφο του τοπίου.

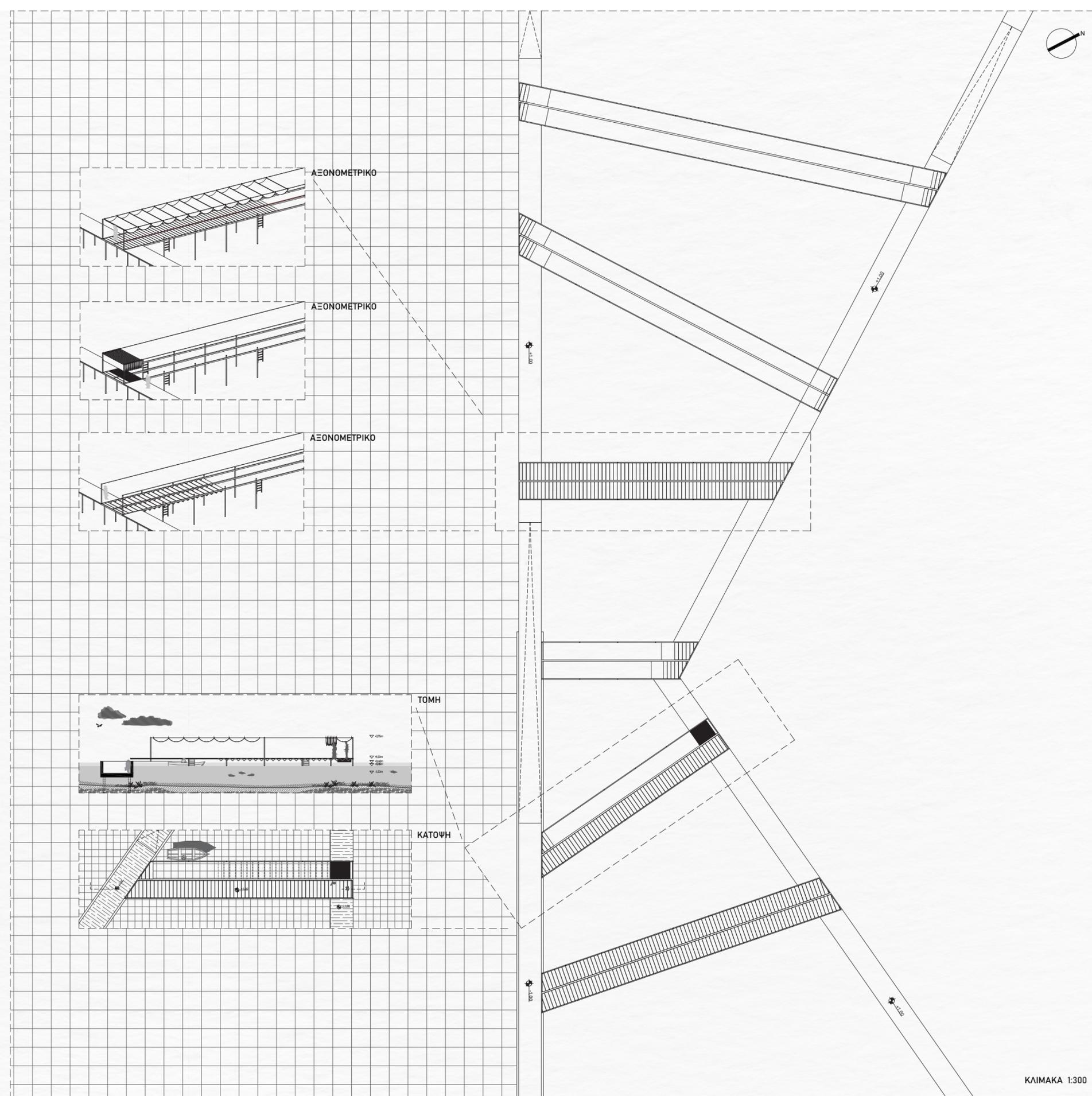

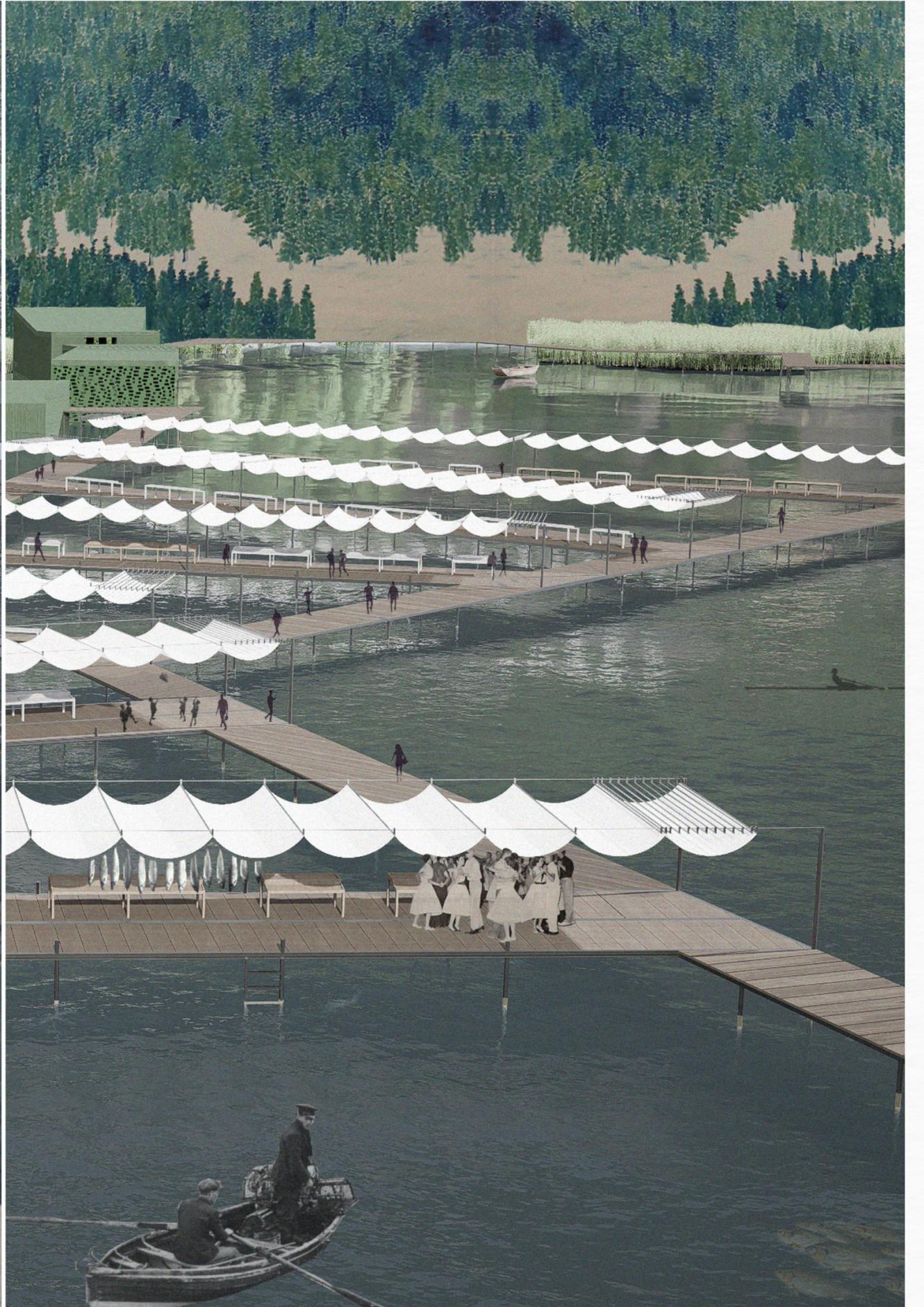
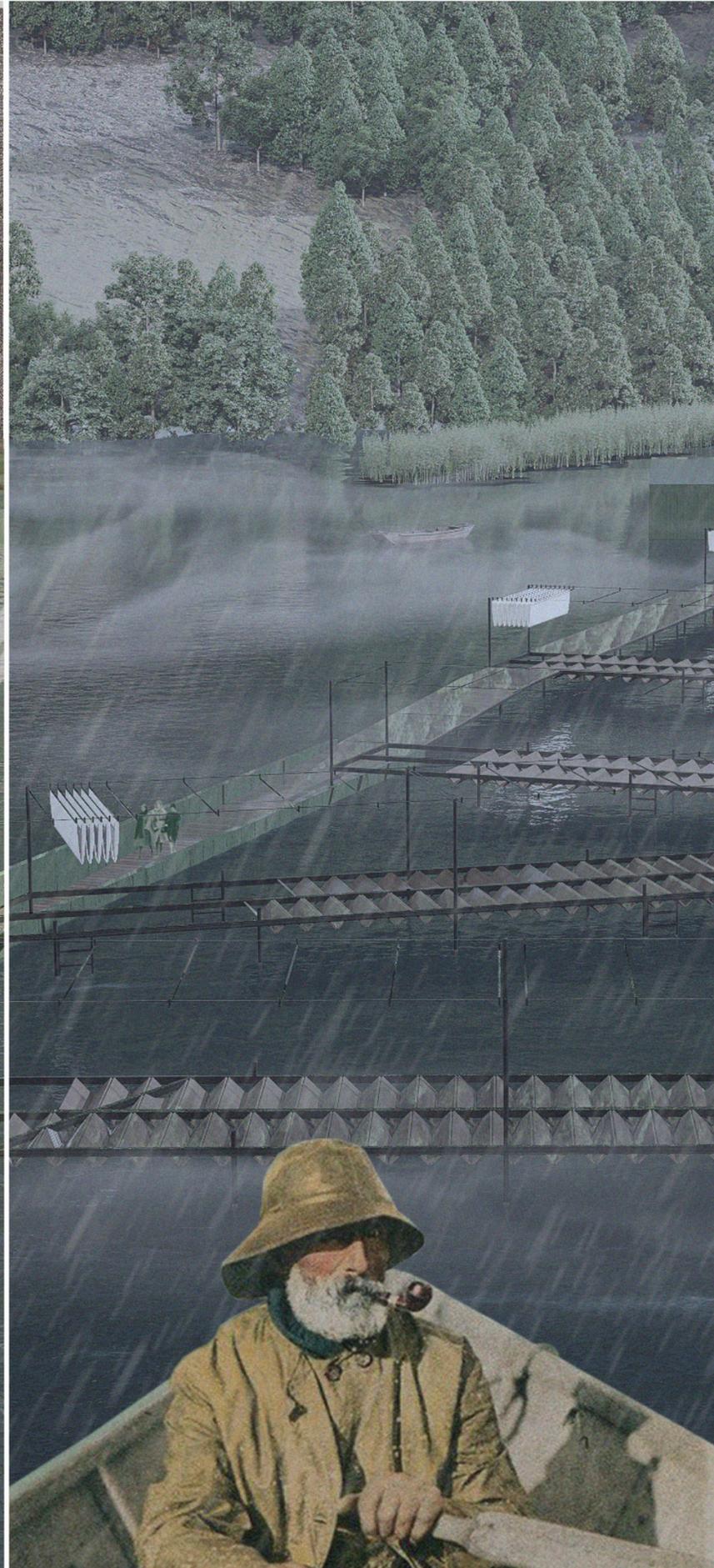
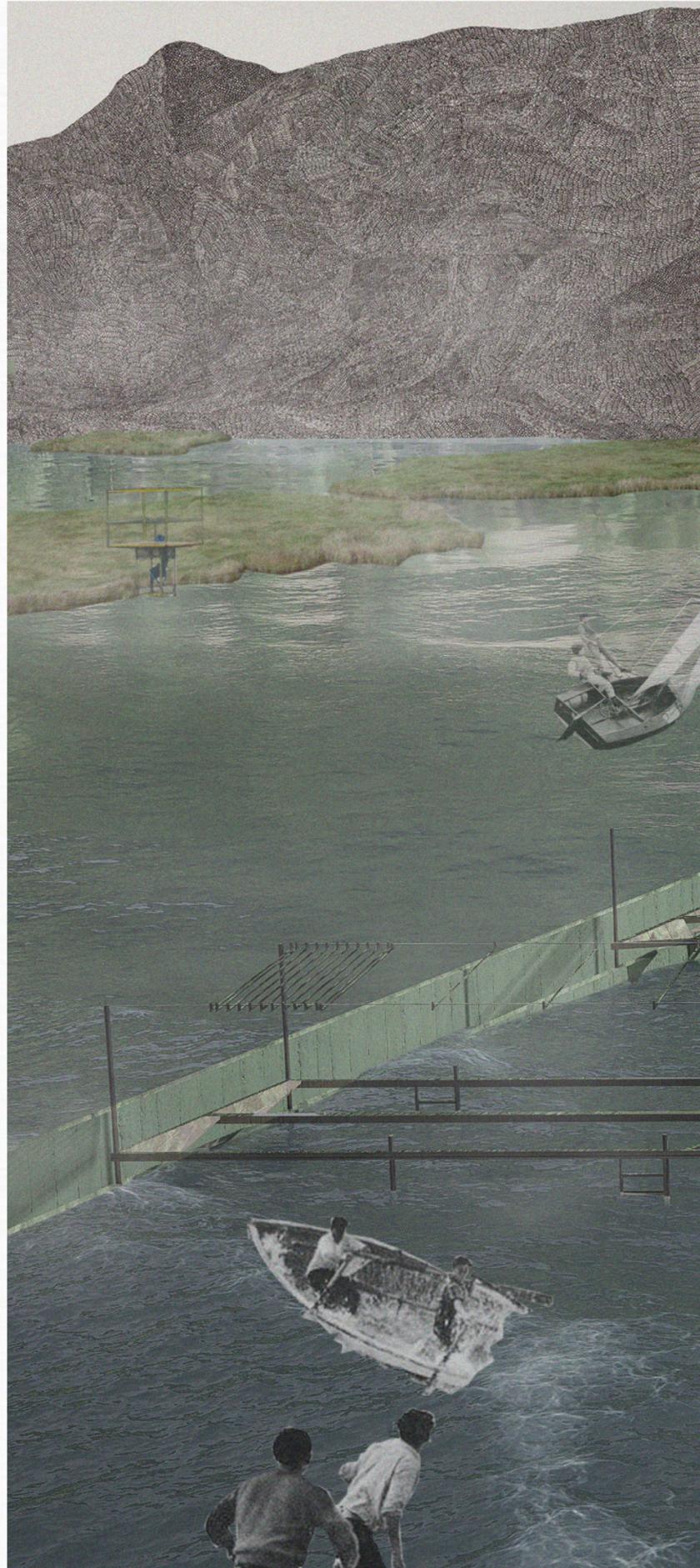
Εμπλουτίζοντας τη σύνδεση Αμφιθέας – Νήσου με τις επιμέρους προγραμματικές ζώνες, ορίζεται το πεδίο της Παμβώτιδας ως νέος τόπος κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Τα σημεία εκκίνησης από το Νησί δίνουν χώρο στη δημόσια δραστηριότητα της παραλίμνιας περιοχής, προκαλώντας τη να εισχωρήσει στο πρόγραμμα. Κομβικό στοιχείο αποτελεί ο νέος ενδιάμεσος χώρος που διαμορφώνεται ανάμεσα στα χωρικά επεισόδια και τις ροές κίνησης.

Ο ενδιάμεσος αυτός χώρος μετατρέπεται σε υποδομή για την ανάπτυξη λαϊκής αγοράς. Η εφήμερη φύση της αναμορφώνει τον χώρο από πεδίο σε αναμονή σε πεδίο ανθρώπινης διαδραστικότητας. Έξι τμήματα αρθρώνονται μέσω ραγών-οδηγών και συρμάτων σε τάση, έτοιμα να υποδεχθούν εμπορική δραστηριότητα. Το δάπεδο επεκτείνεται, συνδέοντας πιο ενεργά τα δύο προγραμματικά σκέλη με τη δημιουργία επιπλέον ζωνών κίνησης, ενώ τα συρμάτινα στοιχεία υποστηρίζουν σύστημα πανιών που ανοίγονται χειροκίνητα και στεγάζουν τη λαϊκή αγορά. Δημιουργείται έτσι μια υπαίθρια συνθήκη που λειτουργεί ως σκηνικό ανοιχτών κοινωνικών γεγονότων, εισάγοντας έναν εμπορικό χαρακτήρα περιστασιακά στο πρόγραμμα.

Η σύνδεση Αμφιθέας – Νήσου καθίσταται αφορμή για τη δημιουργία ενός νέου κοινού τόπου, μετατρέποντας το υδάτινο όριο σε ενεργό πεδίο δραστηριοτήτων. Συγκροτείται ένα νέο τοπίο που αντλεί από τη γεωγραφία και τη μεταβλητότητα του υγροτόπου. Ο νέος περίπατος βιώνεται γραμμικά, αλλά με συνεχείς προγραμματικές παρεμβολές, εναλλάσσοντας διαρκώς μεταξύ κίνησης και στάσης.

K+T